

Over de auteurs	xvii
Dankwoord	xix
Inleiding	1
Deel I: Basisbeginselen van de ethiek	7
Hoofdstuk 1: Ethiek: wat is het en wat moet je ermee?	9
De juiste woorden kennen: ethische termen	9
'Zou moeten' en 'behoren'	10
Maak geen onderscheid tussen ethiek en moraal	11
De wet z'n juiste plek geven	11
Vereisen, verbieden, toestaan: de nuttigste ethische termen	12
Twee argumenten om ethisch te zijn	13
Ethiek en ik: het betaalt zich uit!	13
Ethiek en de ander: een integer leven leiden	14
Actief kiezen voor een ethisch leven	15
De balans opmaken: ken jezelf	15
Je morele kader opbouwen	17
Waarheen leidt de weg?	17
Hoofdstuk 2: De koppen tegen elkaar: is ethiek alleen maar een kwestie van opvatting?	19
Subjectivisme: ethiek op basis van ieders eigen mening	19
Goed voor mij en fout voor jou: de subjectivistische houding	20
Subjectivisme kan niet overweg met meningsverschillen	22
Ze hebben altijd gelijk: subjectivisten zijn slechte gasten	23
De goede kanten van het subjectivisme	24
Cultureel relativisme: ethiek baseren op de groepsmening	24
De denkwijze van een cultureel relativist	25
Waarom is het cultureel relativisme zo populair?	26
Leven in veel werelden: enkele problemen met cultureel relativisme	27
Cultureel relativisme en het gebrek aan respect voor tolerantie	29
De successen van het cultureel relativisme	30
Emotivisme: ethiek als middel tot expressie	30
Jezelf uiten: juichen en jouwen in de ethiek	31
Emotioneel argumenteren: een probleem voor emotivisten	32
Motivatie verklaren: een pluspunt voor emotivisten	33
Deel II: De wortels van de ethiek	35
Hoofdstuk 3: De menselijke natuur en ethiek: twee grote vragen	37
De menselijke natuur en ethiek	37
Het idee van de menselijke natuur	38
Het verband tussen de menselijke natuur en ethiek	39
Het verband tussen ethiek en vrijheid	42
Hard determinisme: je bent niet vrij!	42
Toch een vrije wil: twee andere theorieën	44
De menselijke natuur: goed, slecht of neutraal?	47
De menselijke natuur is geneigd tot het goede	47
De menselijke natuur is geneigd tot het kwade	49
De menselijke natuur is niet goed en niet slecht	53
Hoofdstuk 4: Verbanden tussen ethiek, religie en wetenschap	55
De relatie tussen God, religie en ethische codes	55
Het verschil tussen God en religie	56
De verscheidenheid van religieuze ethische codes	56
Omdat God het heeft gezegd: de Divine Command Theory	59
Het gezag van God: waarom mag God de baas spelen?	59

Wat gebeurt er wanneer goddelijke geboden strijdig zijn?	61
Plato's grote vraag: wat maakt iets ethisch?	62
Het tijdperk van de wetenschap: kan ethiek bestaan in een seculiere wereld?	64
Het spirituele buiten beschouwing	64
Ethiek in een materialistische wereld	65
Goed gedrag zonder hemel of hel	66
Evolutieleer en ethiek: boven de wet van de jungle uitstijgen	68
Hoe zelfzuchtige genen altruïstisch gedrag kunnen bevorderen	68
De irrelevantie van (het merendeel van) de evolutietheorie voor ethiek	71
Hoofdstuk 5: Ethiek als schadelijke discipline: drie kritische stemmen.....	73
Fundamentele kritiek op de ethiek.....	73
Argumenten in verband met vooroordelen	74
Argumenten in verband met status	75
Argumenten in verband met integriteit.....	76
Nietzsche: de noodzaak om een ethiek van zwakheid te vermijden	77
Zelfschepping als het pad naar integriteit	78
Traditionele ethiek als zwakheid	80
Nietzsches nieuwe idee: de ethiek van innerlijke kracht.....	81
Kierkegaard: te veel vertrouwen in de ethiek scheidt afstand tot God	82
Je wanhoop overwinnen	82
Het Abrahamdilemma: als God je beveelt je zoon te doden	83
Liefde voor een God die boven de ethiek staat.....	85
Taoïsten: ethiek is niet natuurlijk	86
Je leven kruiden met wat yin en yang	86
Het onnatuurlijke karakter van de traditionele deugd	88
De taoïstische deugd van eenvoud	89
Deel III: De belangrijkste ethische theorieën	93
Hoofdstuk 6: Een voortreffelijk persoon zijn: deugdethiek	95
Kenmerken van deugdethiek: het belang van karakter	95
Waarom karakter ertoe doet.....	96
Karakter aan daden koppelen	96
Karakter als een manier van leven	97
Wat deugden precies zijn.....	98
Deugden zijn gewoonten die op goedheid zijn gericht	98
Deugden analyseren	100
Je concentreren op het goede.....	101
De aard van 'het goede', wat is dat?	101
Mensen die deugzaam leven, kunnen zich volop ontplooiën	102
Aristoteles en Confucius: twee opvattingen over goed leven.....	104
Aristoteles' opvatting over het menselijk goede	104
Confucius' opvattingen over het menselijk goede	106
Deugd: de middenweg tussen extremen	108
Hoe je deugden aanleert.....	110
Kunnen deugden echt onderwezen worden?	110
Confucius: deugd begint thuis	111
Je spiegelen aan deugdzame mensen	112
Oefenen, oefenen en nog eens oefenen	114
Kritiek op deugdethiek nader bekeken.....	116
Welke deugden juist zijn, is moeilijk vast te stellen	116
Deugden kunnen geen exacte richtlijnen geven	117
Deugdethiek is eigenlijk op zichzelf gericht	118
Deugzaam zijn is geluk hebben.....	119
Hoofdstuk 7: Vermeerdering van het goede: utilitaristische ethiek	121
De resultaten scherp voor ogen houden: consequenties zijn belangrijk.....	122
Iedereen vindt consequenties belangrijk.....	122
Consequenties winnen het van principes en karakter	124

Wat consequenties goed maakt	124
Utilitarisme zegt: meer genot, minder verdriet (alsjeblieft!).....	125
Beethoven of bier: waarom het ene genot beter is dan het andere	126
Utilitarisme in de praktijk	128
Wiens geluk doet er toe?	129
Hoeveel geluk is genoeg?	130
Twee manieren waarop je een geslaagd utilitarist wordt	130
Het goede direct vergroten door je daden.....	131
Het goede indirect vergroten door je aan de regels te houden	133
De bekendste bezwaren tegen het utilitarisme	136
Probleem 1: rechten en rechtvaardigheid spelen de tweede viool in het utilitarisme	136
Probleem 2: utilitarisme is te veeleisend.....	137
Probleem 3: utilitarisme kan je integriteit in gevaar brengen	138
Probleem 4: je kunt onmogelijk weten wat het meeste goed oplevert	139
Hoofdstuk 8: Je plicht doen: ethiek op basis van principes.....	143
Kants ethiek: handelen op grond van redelijke principes.....	143
Kenmerken van principes	144
Het verschil tussen regels en principes	144
Inzicht in kantiaanse ethiek: de strijd tussen inclinatie en rede.....	145
Autonomie: een wet voor jezelf zijn	148
Leven volgens de categorische imperatief: redelijke principes	150
Achter de daden: maximes zijn principes.....	150
Imperatieven nader bekeken.....	153
Verschillende vormen van de categorische imperatief	154
Vorm 1: leven volgens universele principes.....	155
Vorm 2: respect voor ieders menselijkheid	157
De categorische imperatief toegepast op dilemma's in de praktijk	159
Imperfecte en perfecte plichten onderscheiden met de formule van de universele wet	159
De formule van de menselijkheid toegepast op ethische kwesties	163
Kritiek op Kants ethiek	165
Onvoorwaardelijke plicht: mag je liegen tegen een moordenaar?	165
Voldoende ruimte maken voor gevoelens	166
Verantwoording tegenover wezens zonder rede	167
Hoofdstuk 9: Teken op de stippellijn: ethiek als contract.....	169
Ethiek op basis van contracten	169
Hobbes' natuurstaat: de oorlog van allen tegen allen.....	170
Ontsnapping aan de natuurstaat: laat de soeverein binnen!.....	172
De moderne vorm van sociale contracten.....	173
Herstructurering van sociale instituten volgens Rawls' rechtvaardigheidstheorie.....	174
De betekenis van de oorspronkelijke positie en de sluier van onwetendheid.....	175
Hoe zit het met de principes over vrijheid en verscheidenheid?	176
Achter de stippellijn: kritiek op de contracttheorie	180
Maar ik heb nooit op de stippellijn getekend!	180
Libertarisme: met contracten verliezen mensen te veel vrijheid.....	181
Communitarisme: vraagtekens bij de sluier van onwetendheid	182
Hoofdstuk 10: De Gulden Regel: ethiek van het gezonde verstand	183
Waarom de Gulden Regel zo populair is	183
Waarom de Gulden Regel overeind blijft	184
De Gulden Regel in de geschiedenis.....	185
Toepassing van de Gulden Regel: ga in andermans schoenen staan	186
De basisprincipes van de Gulden Regel.....	186
Omkeerbaarheid: je perspectief omdraaien	187
De voornaamste kritiek op omkeerbaarheid	188
Oplossingen voor de problemen met omkeerbaarheid	190
Twee typen van de Gulden Regel	193

De positieve vorm van de Gulden Regel: het goede bevorderen.....	193
De negatieve vorm van de Gulden Regel: kwaad voorkomen	194
De Gulden Regel in de christelijke en de confucianistische benadering	196
De christelijke Gulden Regel: heb je naaste en je vijand lief	196
De confucianistische Gulden Regel: ontwikkel anderen als sociale wezens	198
Hoofdstuk 11: Weg met testosteron: feministische zorgethiek.....	203
De feministische stelling: traditionele ethiek is op mannen gericht	204
De feministische benadering	204
Hoe een vooroordeel je leven binnensluit.....	206
Hoe vooroordelen ethiek vertroebelen.....	206
Een casestudy van een mannelijk vooroordeel: Kohlbergs moreleontwikkelingstheorie	207
Kohlbergs zes moreleontwikkelingsfasen	207
Waarom ideaal ethisch redeneren abstracter is	209
Gilligans kritiek op Kohlbergs model.....	210
De verschillen tussen mannen en vrouwen in denkwijze.....	210
Het mannelijk vooroordeel in Kohlbergs denken	212
Waarom het belangrijk is dat de stem van vrouwen wordt gehoord	214
Een nieuwe feministische zorgethiek.....	214
Relaties op de eerste plaats.....	214
Gevoelens laten gelden: het cultiveren van zorg	216
Partijdigheid mag	217
Zorgethiek vermijdt abstracties.....	218
Kritiek op zorgethiek	219
Zorgethiek en het publieke domein; dat zit niet lekker.....	219
Verdienen sommige relaties werkelijk zorg?	220
Kan zorgethiek vrouwen benadelen?.....	220
Deel III: Ethiek in de praktijk	223
Hoofdstuk 12: Wat te doen met waanzinnige wetenschappers: bio-ethiek.....	225
Enkele principes van de bio-ethiek	226
Paternalisme: weg met het oude geneeskundemodel	226
Autonomie: baas over je eigen medische beslissingen	227
Weldoen en niet schaden: geen kwaad doen	228
Abortus, een lastige kwestie	229
Beslissen wie wel en niet een persoon is.....	230
Recht op leven vanaf het begin: prolife zijn	231
De vrijheid van zeggenschap over je eigen lichaam: prochoice zijn	231
Een probleem van de 21e eeuw: aanval op de klonen	232
Het toenemende gebruik van klonen in de geneeskunde	233
Brengt klonen de individualiteit in gevaar.....	234
Vooruitlopen op ethische problemen rond gentechnologie.....	235
Testen op afwijkingen	236
Remedies tegen aandoeningen door stamcelonderzoek.....	237
Zorgen over genetische privacy	238
Genetische manipulatie om modelmensen te creëren	239
Sterven en waardigheid: het debat over euthanasie	240
Controverse aan het einde van het leven	241
Autonome keuzen maken over de dood	242
De allerkwetsbaarsten doden.....	242
Hoofdstuk 13: Bescherming van de habitat: milieuethiek	245
Diepgaande discussie over milieuethiek.....	245
Milieuproblemen erkennen.....	246
Zorg niet beperken tot mensen.....	246
Wiens belangen ertoe doen	249
Eerst even over belangen	250
Antropocentrisme: alleen mensen doen ertoe!.....	252

Wezens met gevoel: denk ook aan de dieren	253
Biocentrist: geef niet af op het leven.....	254
Ecocentrisme: het land zelf leeft.....	256
Benaderingen van het milieu	258
Conservationisme: de kosten in de gaten houden	258
Diepe ecologie: alles draait om onderlinge verbondenheid	259
Sociale ecologie: het is de schuld van overheersing	261
Kritiek op milieuethiek	263
Ecofascisme: mensen worden uit beeld verdreven	263
Kun je aan dingen waarde hechten zonder de mens centraal te stellen?	264
Hoofdstuk 14: Het publiek dienen: beroepsethiek	267
De ethiek van werk	267
Het verschil tussen een baan en een beroep.....	268
De relatie tussen beroepen en de maatschappij	269
In de pas lopen: wat er van beroepsbeoefenaars wordt verwacht	270
Twee algemene problemen in de beroepsethiek	270
De diversiteit van beroepsethiek	272
Journalistiek: het publiek accuraat informeren	273
Techniek: technische problemen veilig oplossen	274
Juridisch werk: eerbare toepassing van het recht	275
Accountancy: andermans geld eerlijk beheren	276
Geneeskunde: geen kwaad doen	277
Hoofdstuk 15: De lieve vrede bewaren: ethiek en mensenrechten.....	279
Mensenrechten in een notendop	279
Wat zijn mensenrechten?	279
Rechten hebben en moreel gelijk hebben	281
Rechten, plichten en wetten vergelijken	282
De rechtvaardiging van mensenrechten	283
Twee verschillende noties van mensenrechten	286
Negatieve rechten: het individu beschermen tegen onrecht.....	286
Positieve rechten: bijdragen aan het welzijn van anderen.....	289
Mensenrechten in de ethische tradities	290
Tweeslachtig over mensenrechten: het utilitarisme	291
Een zege voor de mensenrechten: deontologie	292
Problemen met rechten: deugdethiek.....	293
Kritiek op mensenrechten.....	294
Mensenrechten als vorm van imperialisme.....	294
Waarom mensenrechten niet zijn wat ze lijken	295
Hoofdstuk 16: Een opwindend onderwerp: de ethiek van seks.....	297
Seksuele ethiek: de risico's van geslachtsgemeenschap	298
De standaardkijk op seksuele moraal	298
De seksuele moraal volgens de standaardopvatting.....	300
Homoseksualiteit	301
De natuurwettheorie en de ethiek van de homoseksualiteit	302
Over traditie en homohuwelijk	303
Exploitatie in de ethiek van de pornografie	305
Is pornografie slechts vrijheid van uitdrukking?	305
Het perspectief van tegenstanders van pornografie	306
Seks voor geld: is prostitutie ethisch?.....	308
Hoofdstuk 17: Oog voor de zwakkere: ethiek en dieren	311
Het uitgangspunt van dierenrechten	312
Zijn mensen werkelijk superieur aan dieren?.....	313
Waarom Peter Singer meent dat dieren ook pijn voelen	314
Pas op voor speciësisme	315
Experimenteren op dieren tot heil van ons allen	317
De hoofdreden voor experimenten: dieren kwetsen redt mensen	317

Dierproeven voor consumentenproducten	319
Wel of geen dieren eten, dat is de vraag	320
Waarom ethische vegetariërs geen vlees eten	320
Een reactie op ethische vegetariërs: de omnivoren slaan terug!	321
De effecten van de bio-industrie op dieren	323
Veganisten: slavenarbeid van dieren stoppen	324
De jacht op dieren op de korrel	325
Deel V: Het deel van de tientallen	327
Hoofdstuk 18: Tien beroemde ethici en hun theorieën	329
Confucius: deugd in goede relaties	329
Plato: rechtvaardig leven via evenwicht	330
Aristoteles: deugdethiek als gewoonte	330
Hobbes: de eerste contracttheorie	331
Hume: het belang van morele gevoelens.....	331
Kant: ethisch leven maakt je vrij	332
Mill: het algehele welzijn optimaliseren	332
Nietzsche: een verbond tussen moraal en macht	333
Rawls: zorgen voor de minst bedeelden.....	333
Singer: een stem voor modern utilitarisme.....	334
Hoofdstuk 19: Tien ethische dilemma's van de toekomst	335
Genen op maat	335
Denkende machines	336
De groeiende wereldbevolking	336
Dramatische toename van de levensverwachting	337
Oorlog voeren met synthetische soldaten.....	337
Nieuwe werelden onderzoeken en bewoonbaar maken	338
Met hulp van computers vitale instellingen beheren	338
Je authenticiteit bewaren in sociale netwerken	339
Mensen integreren met netwerkcomputers.....	339
Onderdompeling in virtuele werelden	340
Index.....	341